

צבא מבקש דרך

(סכעיות הכוחות המזוינים הנורבגיים לאחר מלחמת העולם)

ויים, יחד עם ה"גיס החמישי" הנורבגי. כזכור, התמוטטה במבחן זה המערכת הבטחונית הנורבגית באופן מוחלט, ונתגלו כל חולשותיה.

התמוטטות הצבא הנורבגי במלחמת העולם השנייה.

א. כשלוננו של המבנה האסטרטגי: מלכתחילה נזכחו הנורבגים לדעת את המגרעות החמורות אשר במבנה כוחות הבטחון שלהם בכלל, ובבנינו של צבא היבשה — בפרט. מעמדה הגיאר גרפיה הצבאי של הארץ, על חגפיה הארוכים ומצבה האוירי, חייב השתתת הגנת המדינה על איזון מחושב ותיאום מפורט, בין שלושת השירותים המזוינים העיקריים — חיל הצבא חיל האויר וצי המלחמה. אולם דוקא איזון ותיאום אלה חסרו לגמרי. אשר לצי — הרי הגנת החופים וטיב הביצורים הקבועים היו מיושנים, ובעלי ליקויים חמורים. כמעט לגמרי הונחו חיל האויר — וההגנה האנטי-אוירית.

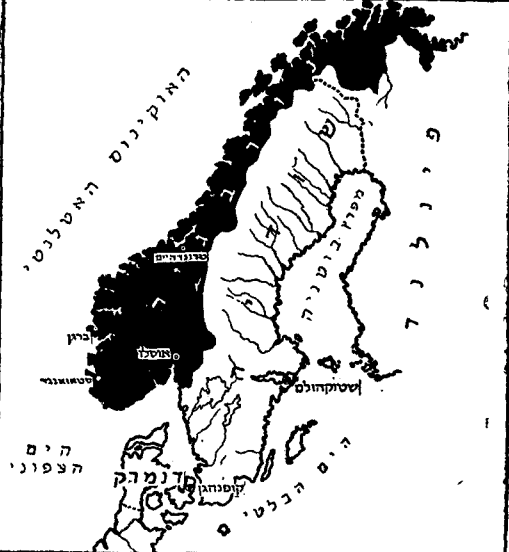
גם המבנה של כוחות היבשה לא הלם את הנתונים המיוחדים הגאוגרפיים והטופוגרפיים של הארץ. נתונים אלה: חוסר עומק בעיקר בחלק הצפוני של נורבגיה — שטח הררי קשה, שחוצים אותו

על אף שטחה הנרחב (323000 קמ"ר), ומשקה הענף והמבוסס יחסית, נחשבה מאז ומתמיד נורבגיה כ"ארץ קטנה" מובהקת מבחינה צבאית.*

עד למלחמת העולם ה' השתעשעה נורבגיה בדומה לדניה, ובניגוד לשתי הארצות הסקנדנביניות האחרות, שבדיה ופינלנד — באשליה, שדוקא העובדה כי אינה מהווה גורם צבאי בעל-משקל במערכת האסטרטגיה הבינלאומית, וכן ריחוקה מן דות הקרב המסורתיים של אירופה, יבטיחו את בטחונה. כן האמינו רבים מהמדינאים ואנשי הצבא הנורבגיים שטיבם ההררי הקשה של חבלים רבים ירתיע תוקף אפשרי; ואם, במקרה הרע ביותר, כל תקוות אלו לא התאמתנה — הרי תבוא להם עזרה מבחוץ. אשליות אלו, כידוע, נהרסו כליל. ההתפתחות של הטכניקה הצבאית ודרכי הלחימה — משנה והולכת את משמעות העובדות הגאוגרפיות. תהליך זה, יחד עם הקונסטלציה הבינלאומית המשתנה, שוללים את תפקידן הקודם מארצות אשר במשך תקופה היסטורית מסוימת היו צומתים אסטרטגיים ראשיים, או שדות קרב מתמידים (לדוגמה: — ארצות השפלה, שביצריה, ארץ ישראל, ועוד כיו"ב). מאידך גיסא, הרי אותם הגורמים עצמם הם גם המכניסים לתוך מעגל ההתמודדות שבין המעצמות הגדולות ארצות אחרות, אשר בעבר נראו כנמצאות במרחק בטוח ממנו. כך, ההתרחבות הכמותית, והשכלול האיכותי של מלחמת הצוללות מצד אחד, ותפקידו המכריע של חיל האויר מהצד השני, הם שהפכו את נורבגיה מארץ שבצידי הצירים העיקריים של מערכות עולם לנקודת מוקד אוירית ומית במערכת האסטרטגית של מרחביהם הצפון-אטלנטיים.

על כן הועמדו כוחותיה המזוינים של מדינה זאת, באופן מפתיע, במבחן, למול נסיון גרמני לכבושה; — נסיון, אשר אמנם בוצע בכוחות קטנים, אך לעומת זאת, הצטיין ביתרונות של הפתעה גמורה, העזה, עליונות בנשק, אימוץ, תכנון ופיקוד, וכן שיתוף פעולה הדוק ויעיל בין כוחות אויר, יבשה

* הסיבות לכך: אוכלוסייה הדלילה של הארץ (3 מיליון, לעומת שטחה הנרחב); מיעוט של תעשייה כבדה — ובייחוד של תעשייה צבאית; והמאמץ הלאומי המוגבל ביחס, בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה, לקיום הכוחות המזוינים ולפיתוחם.

אימון בקליעה בשדות שלג
למליציה הנורבגית.

בבנינו, וכן יסדות להגנה מרחבית, בצורה של קלובים-לקלעים, הבנויים בתאים בעלי גודל שונה, לפי התנאים המקומיים — אולם לא כייחודות טקטיות. הטריטוריה של הדיביזיה נחשבה, בהתאם לתפיסה הקיימת בצבא הנורבגי לפני מלחמת-העולם השנייה, לא כגזרה אופרטיבית של אותה עוצבה, אלא כמרחב-גיוס שלה בלבד, שממנו היא היתה מיועדת לפרוש עם סיום התגייסותה. לכן לא הובא בחשבון שום שיתוף פעולה לא עם הביצורים-הסטטיים ולא עם הגרעינים הבלתי-מפותחים של ההגנה-המרחבית. לכן, כאשר תהליך ההיערכות מופרע ע"י מכת-הבוק הגרמנית מהאוויר, הים והיבשה; וייחודות רבות נשרו מרותקות לסביבות התגייסותן, נמצאו הללו בלתי-מסוגלות לכל פעולה עצמאית, וחיכו להוראות ממפקדות-הדיביזיות ומהמטה-הכללי — אשר, מצי-דם, היו אף הם משותקים, מחמת העליונות האווירית של האויב, כשלון מערכת הקשר וקשיי התחבורה. כשם שלא עמדו במבחן מנגנון הגיוס, והמערך האופרטיבי — כך לא הצדיק את עצמו אף המערך הלוגיסטי — שהיה מושתת על הריכוז של כל החימוש והציוד אשר לדיביזיה במתקן אחד. הוכחה לכך — שרוב המתקנים הדיביזיוניים נפלו לידי הגרמנים בטרם הצטייירות היחידות. המקרה הבולט ביותר היה תפיסת המתקן הלוגיסטי של הדיביזיה-הששית, במחנה של אלוגארד (Alvagaard) ע"י פשיטה של פלוגה גרמנית — אשר מנעה את התגייסותה של אותה עוצבה שנועדה להגן על האזור הצפון-המערבי, החיוני ביותר, של נורבגיה. ג. כשלונן של האימון הטקטי: חלק ניכר של הצבא הנורבגי לא היה, איפוא, מסוגל להתגייס כלל; הפיקוד-העליון והמטה-הכללי היו משותקים וכמעט ולא יכלו לנקוט בכל פעולה תכניתית; חיל-האוויר הנורבגי הקטן הושמד כמעט כליל בראשית הפעולות; ואילו צי-המלחמה, והמבצרים הקבועים, כמעט ולא יכלו לפעול במשותף עם צבא היבשה. על אף כל מגרעות אלו, נפתחו בכ"ז לפני הצבא הנורבגי, עם הפלישה הגרמנית, אפשרויות לפעולות-השהיה ממושכות ונמרצות — וזאת תודות ליתרונות הבאים מהשטח ההררי הקשה, והאקלים — מהד גיסא, והרמה הגופנית של החיילים הנורבגים, התמחותם בקליעה וכושרם לתנועה-במג' לשים ("סקי") — מאידך גיסא. ניצול תכניתי ותכ"לית של יתרונות אלה, והתארגנות-מחדש של הצבא הנורבגי באותם המרחבים שטרם נכבשו ע"י הגר-

מספר מועט של דרכי-תחבורה — העמידו לפני המתגונן תמיד, סכנות של ניתוק אזורים שונים של הארץ. ארגון של צבא היבשה הנורבגי ב-1938 ו-1939 לא היה בו משום תשובה על הבעיות האלה. חיל-הצבא הנורבגי היה מבוסס בשנות השלושים על גרעיני-קבע קטן מאוד (1900 קצינים וסמלים) ועל מיליציה בעלת אימון ראשוני מצומצם ביותר — (84 יום) — ועם זאת לא היו קיימים אימונים שיטתיים ונרחבים למילואים, אחרי תקופת הטי-רונות. אפילו את ההדרכה הבלתי-מספקת הזאת לא קיבל כל שנתון בשלמותו, אלא מתוך השנתון בן כ-39 אלף איש, בערך, בקראר לדגל בממוצע כ-12 אלף, וזה בעיקר בגלל סיבות תקציביות. בהתאם לתקופת-אימון כה קצרה, ואי-ניצול של כוח האדם הקיים, היתה יכולת-הלחימה של צבא-נורבגיה מוגבלת בלאו הכי; אך גם יכולת מוגבלת זו היתה תלויה, בראש וראשונה, בבעיה מרכזית אחת: בטיבה של הדרך לגיוס אנשי-המילואים. מתכנני הצבא הנורבגי לא הביאו בחשבון, שתהליך הגיוס יתכן ויצטרך להתבצע כבר תוך כדי פעולות-האיבה; ולכן לא היה קיים שום כוח-לוחם אשר יחפה עליו; ומצד שני לא היו בנמצא שיטות-גיוס ומנגנון שיהיו כה משוכללים עד שעצם מהירות הגיוס היא שתהווה את ה"חיפוי". ב. כשלון המבנה האופרטיבי והלוגיסטי: בפרוץ מלחמת-העולם השנייה היה צבא-היבשה הנורבגי מאורגן ב-6 דיביזיות. הדיביזיה היתה בנויה לפי שיטת קדרים מובהקת: — כלומר, היא היתה מורכבת מגרעין קטן של קציני קבע וסמלי קבע, להפעלת מוסדות ההדרכה (בתי ספר דיביזיוניים לטוראים, ולסמלים), וכן לטיפול במתקן-הלוגיסטי המרכזי, שבו היו מרוכזים כל הנשק והציוד בשביל היחידות המתגייסות. לא התקיימה במסגרתה כל יחידה בעלת כוונות-קרב מידית. במרחבה של כל אחת מהדיביזיות נכללו גם מערכות-ביצורים מסוימות — ברובן מיושנות

והעם מוסיפים להתקיים גם אחרי המפלה. וניתן להם ללמוד את לקחה.

לנורבגיה היה המולד הטוב ששחררה כעבור כמה שנות כיבוש גרמני ע"י מאמציהן של בנות-הברית; ובניתיים הספיקו החיילים והמפקדים אשר המשיכו את השתתפותם במלחמה — בצבא הנורבגי התפשי או בשורות הפרטיזנים ובאירגוני המחתרת — ללמוד היטב את הלקח המר של 1940.

ואלה היו מסקנותיהם הראשונות:

א. אין המצב הגיאוגרפי-הצבאי של ארץ, כשלעצמו, מהווה יסוד לבטחון — אלא משמעותו תלויה בהתפתחות המדינית-האסטרטגית הרחבה יותר.

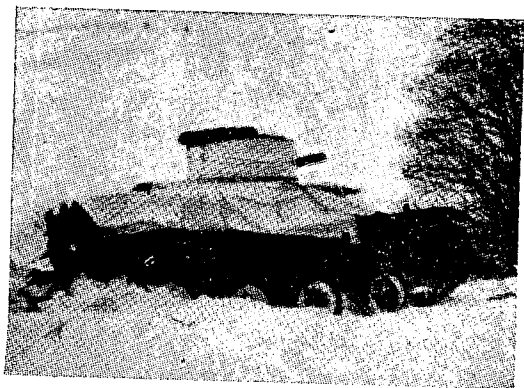
ב. הנתונים הטופוגרפיים של נורבגיה אינם מהווים מכשול מכריע לתוקף שהנו בעל עדיפות אירית המשמש בכוחות מוצנחים ומונחתים מן האויר. לעומת זאת הם פועלים, במידה רבה, לרעת המתגונן (חוסר "עומק" בארץ הארוכה והצרה, הקר שי בו נתקלת העברה מהירה של כוחות — מחמת מיעוט דרכי-חבורה ואמצעיה; סכנת ביתור הארץ לכמה חלקים).

ג. כל מדינה, (ודוקא זו הקטנה) צריכה לבנות את הגנתה, ראשית-כל, על אמצעיה היא. עזרה מבחוץ יש ואינה יכולה להגיע כלל, או שהיא מגיעה במאוחר ובמידה בלתי מספקת (ודוגמה בולטת לכך שימש חיל-המשלוח האנגלי-הצרפתי לנורבגיה).

מסיבות אלו נראה היה כי יש לארגן את הכוחות המזוינים של נורבגיה מחדש על-פי שני עקרונות ראשיים.

(1) התאמתם הגמורה לצרכים הבטחוניים המיוחדים של הארץ.

(2) הנקיטה בכלל כי ארץ קטנה, בעלת אמצעים חומריים וכוו"אדם מצומצמים, יכולה להבטיח את

מה בצע ב"טנקים לדוגמא" ? — אחד הטנקים הנורבגיים המעטים עם פלישת הגרמנים (מוסטה בשלג).

מנים — לא מן הנמנע היה שיגרמו למפנה במהלכה של המלחמה בנורבגיה — דבר, שהיה עלול להשפיע אף על זה של המלחמה בכללה. קצין גרמני שהשתתף בקרבות של אותה תקופה כותב: — "התפלאנו לכך, שיתרונות השטח, מזג האויר ותכונות-הלחימה הטבעיות של הנורבגים — לא הכשירו לעמידה ממושכת יותר, לפי אורח-הפעולות של השהיה ומל-חמה-זעירה. אולם, אותו קרב-אשהיה שהנורבגים היו צריכים לנהלו, הריהו אורח-טקטי שאינו קל לביצוע, בהיות והוא דורש עבודת-סיוור טובה, קשר יעיל, וכדבר החשוב אולי ביותר — הנחתת מכות נגד, במהירות הבזק, בכל מקום-תורפה שיתגלה. ובכדי לממש תנאים אלה דרוש, קודם-כל, אימון יסודי של החייל ושל המפקדים. תקופות ההדרכה, שהיו בו כה קצרות, לא הכשירו את הצבא הנורבגי לכך; ועל-כן לא היה הוא מסוגל לנצל אף מצבים קריטיים מאוד שנתהוו אצלינו".

ד. כשלוף הפיקוד הגבוה:

התמוטטות-הבזק של הצבא הנורבגי, ואבדן עצי-מאותה של הארץ לשנים מספר — שהיתה כרוכה בסבל רב וקרבות רבים בנשק וברכוש — היו תר-צאה, בראש-ראשונה, של מדיניות-בטחון בלתי-אחראית שקיימה עד אז השלטונות האזרחיים; אבל במידה לא פחותה היו שותפים באחריות לחיזון חמור זה מוסדות-הפיקוד הגבוהים של הצבא הנורבגי, שלא גילו בעוד-מועד את הליקויים בכר-חזיתם, ופיגרו בתיקונם במידה שגילום.

יתר על כן, התברר בשעת המבחן שמפקדים-אופ-רטיביים, וקציני-מטה גבוהים ובינוניים של הצבא הנורבגי, אמנם הוכשרו הכשרה כללית מקיפה למדי אולם לא התעמקו במידה מספקת בתנאים המיר-חדים של ארצם-הם, ובמיוחד לא התכוננו הם לאותו מקרה-המלחמה שעל-אף היותו ודאי-כמעט לגבי נורבגיה — בא עליהם במפתיע: — עמידה מבודדת, בכוח אמצעיה של הארץ בלבד, למול אויב עדיף, התוקף בהתנפלות-בזק, כתוצאה, היו מוסדות-הפיקוד הגבוהים של הצבא הנורבגי משותקים לא רק ע"י פעולת האויב, אלא אף ע"י אי-יכולתם ואי-כוננותם הם; וכביטוי בולט ביותר לכך שימשה התלפתם של המצביא ושל ראש המטה-הכללי כבר בימים הראשונים של המלחמה.

מסקנות ראשונות.

אימרה ישנה אומרת, שאין לו לצבא בית-ספר טוב ומאלף יותר מאשר מפלה. אכן, יש להעיר, שאימרה זאת נכונה בתנאי: שהצבא, המדינה

בטחונה רק בתנאי שכוחותיה המזוינים יהיו נשענים על גיוס טוטאלי של האומה, על כל מקורות הכוח שלה; ושהם עצמם אינם אלא „ראש-החץ“ של מאמץ לאומי מרוכז וכולל.

בניכר מתחדש של הכוחות המזוינים הנורכביים. בשנת 1946 הוקמה ועדת ההגנה הלאומית; וזו לאחר עבודה קדחתנית משך שלוש שנים, על-פי המסקנות העקרוניות שאוינו לעיל, עיבדה תכנית מקיפה לחימוש וריאורגניזציה של הצבא הנורבגי. התכנית נכנסה לתוקפה ב־1949 וביצועה מתקרב עתה לסיומו. ואלה ראשי-הפרקים שבה: —

א. יסודות חדשים למבנה אסטרטגי: (1) מעבר לצבא-עומד סדיר.

הועדה הכירה בכך שהשיטה המיליציונית אינה מתאימה לצרכי בטחונה של נורבגיה, ושאפילו ארץ קטנה אינה יכולה לוותר על גרעין מקצועי קבוע, שעצמתו מתאימה לתפקידיה „קדר“ שלו.

לפיכך הונהג שירות-חובה לכל הגברים מגיל 18 עד גיל 55. השירות בצבא הסדיר העומד נקבע כ־12 — ואח"כ בן 18 — חודש. בעת-ובעונה אחת הוחלט להגדיל את גרעין אנשי שירות-הקבע מ־4500 ל־8000 איש, והללו מהווים קדר „סגל“ לכוחות-מזוינים סדירים, בעצמה של 40 עד 50 אלף איש, בזמן-שלום, ושל 80 עד 100 אלף — בזמן-מלחמה. (2) הגנה מרחבית:

הגם שהצבא-העומד (אנשי-שירות-הקבע, והמ-גויסים של ה„שנתונים“) הגיע לפיכך לעצמה שטרם נודעה כמותה בהיסטוריה-החדשה של נורבגיה — סיכמו מתכנני ועדת-ההגנה הלאומית שבתנאי הג-אוגרפיים והטופוגרפיים של נורבגיה (שטח גדול — וקשיי תחבורה) לא יוכלו הכוחות-הסדירים, מילואיהם, להתגייס ולתמרן ביעילות ללא כוח-מחפה, אשר לו התכונה של כוונות מידית.

כמסקנה מכך הוקמו מהשנתונים המבוגרים יותר יחידות הגנה-מרחבית, המאורגנות ב־18 גושים, שכל אחד מהם נועד לאבטח „ציר“-פלישה, או אזורי-מפתח של המדינה. ציוד יחידות אלו וחימושן, מפוצל למקומות מגוריהם, ולמפעלים כלכליים שונים (שלי-הגנה עליהם מקוימות יחידות מיוחדות), הללו — יהיה עליהם להיפחך בזמן הצורך למוצבים ומתחמים מוגנים של מערכת-הגנה ממשית, מתוכננת-מראש. ההגנה-המרחבית מתאמנת, במסגרת התחייבות שי-

רות-המילואים, בהנהלת המפקדות הגושיות המור-כבות מקציני-וסמל-קבע. אין נתונים מדויקים על העצמה המספרית של ההגנה-המרחבית ועל חלוקת המילואים בינה לבין היחידות והעוצבות הסדירית. אולם יש להניח שההגנה-המרחבית מקיפה את השנ-תונים שבין גיל 35 ל־45.

(3) ארגון-בטחוני-מתנדב — „משמר-הארץ“.

ועדת-ההגנה-הלאומית הניחה שגם המסגרות של שירות-הקבע, של הצבא-הסדיר (בחובת-השירות) ושל ההגנה-המרחבית — אינן מספיקות כדי למצות את מלוא הפוטנציאל של האומה; ולכן הוקמה, להשלמתם, מסגרת המוגנית-מתנדבת הזיא בעלת חשיבות ממדרגה-ראשונה — הן בעצמתה, והן לפי תפקידיה.

משמר-הארץ מקיף כ־165 אלף איש, מן הגילים 17-18 — מצד אחד, ו־45-55 — מצד שני. כן יכול להתנדב לארגון זה כל יוצא-צבא, באיזה גיל שהוא, נוסף על שירות-החובה ושירות-המילואים. כל חבר של ארגון מתנדב זה מתחייב לאימונים מינימליים של 50 שעות בשנה, אולם רובם של חברי משמר-הארץ מתנדבים לתקופות-אימונים הממושכות מהמכסה הרשמית; שירותו הממוצע של איש „מש-מרה-הארץ“ הנורבגי מגיע עד אל פי-עשרה כמעט לעומת ההתחייבות הרשמית — דהיינו, כ־400 שעה של אימונים ושירות לשנה.

על „משמר-הארץ“ מוטל לאמן אימון נוסף, ולתת התמחות-יתר, בעיקר ליחידות של ההגנה-המרח-בית, שהן המהוות בעת-מלחמה את המסגרת הטקטית והאופרטיבית העיקרית לכוחות הארגון-המתנדב. כן דואג „משמר-הארץ“ לאימון-החובה של אותם השנ-תונים (1940—1944) אשר לא שירתו בשעתם שירות-חובה בגלל הכיבוש הגרמני ואשר הצבא-הסדיר אינו יכול לקלוט אותם כעת. אחד התפקידים החשובים ביותר של משמר-הארץ הוא להוות מסגרת להתמחויות נוספות, ולתחזורת אימון, לאנשי מלואים של כל הדרגות וכל החילות אשר הצבא הסדיר אינו יכול לקראם-לדגל מחמת סיבות תקציביות. רוב רובם של אנשי משמר-הארץ שייכים לחיל-הרגלים* ובהתאם לכך גם נקבעו ע"י מוסדות הצבא תכניות האימון בשביליו הכוללות אימון הפרט, אימון בסוגי נשק קל ובינוני, ותרגיל קיבוצי, עד לרמת פלוגה. כן מבוצעים לעתים תכופות תמרונים משותפים בין יחידות הצבא הסדיר, ההגנה המרחבית ומשמר-הארץ. כל האימונים בשירותים של „משמר-הארץ“ מבוצעים בהתנדבות גמורה בשבתות ובזמן הפנוי

* אכן גם חלק של סוללות ההגנה החופשית הנ"מ נמסרו בשנתים האחרונות לידי אנשי „משמר-הארץ“.

של אנשיו. חבריו נושאים בכל הוצאותיהם — כולל תנועתם ונסיעותיהם אל קורסים ותרגילים. הצבא מספק להם רק נשק, תחמושת, ציוד ומדים, מדריכים ומתקני אימונים. הוצאות אלו — כלומר הוצאות בשביל כ־400 שעות אימון, (בממוצע לכ"א), ל־165 אלף איש — עלו בשנה האחרונה ב־25 מיליון כתר, מתוך תקציב־צבאי של 868 מיליון כתר.

(4) הג"א.

אולם כוחות הבטחון הנורבגיים מקיימים — על אף מיצוי מרחיק־לכת של הפוטנציאל הכללי של האומה ע"י הגנת־מרחבית ו"משמר־הארץ" — עוד מסגרת המונית נוספת, הלא היא ההג"א, המקיפה כ־100 אלף איש נוספים, מאורגנים לפי אזורים ולפי מפעלי־כלכלה — דבר, שנראה כדרוש למתכננים לאור המצב האזירי הקשה של נורבגיה.

(5) תיל האויר:

הנורבגים לא שכחו איזה גורם חשוב למפלתם ב־1940 היתה תולשתם באויר; ולכן הקדישו הם מאמצים רבים לחיל־האויר שלהם, אשר לסוף, תכנית החומש" יהיה מורכב מ־13 טייסות: — 8 טייסות מטוסי־קרב, 2 טייסות מטוסי־קרב־ליליים, 2 טייסות סיור וטייסת אחת לתובלה. לפי שעה, רק אחת מטייסות אלו מצוידת באיירוניסילון.

(6) צי־המלחמה:

לנוכח חופיה הארוכים והבתורים של נורבגיה, נועד לצי־המלחמה שלה תפקיד מרכזי בהגנת הארץ. אולם, לפי התכנית החדשה, חיסל הצי הנורבגי את כל הסיירות ואניות גדולות (אבל מיושנות) אחרות שהיו לו; והוא מתרכז, בראש־דראשונה, בענין סירות־טורפדו מנועיות, שולות־מוקשים וסוגים קלים אחרים של ספינות־מלחמה.

(7) בסופו של דבר ראוי לציון שנורבגיה, על־אף היותה מקבלת חימוש במסגרת הברית־הצפון־אטלנטי, טיית הקימה אחר מלחמת־העולם השניה תעשייה צבאית משלה, המיצרת את כל סוגי נשק הרגלים הקל והבינוני ותחמושתם, ואף סוגים מסוימים — או לפחות חלקי חילוף — של נשק כבד אשר ברשות הצבא הנורבגי.

ב. מבנה אופרטיבי וטקטי חדש.

בהתאם לנסיין העבר, ותוך התחשבות בצדי־התורפה הגיאוגרפיים והטופוגרפיים של הארץ: — חוסר יחסי של "עומק" ובעיקר בחלק הצפוני של הארץ; מיעוט יחסי של עורקית־חבורה יבשתיים, הניתנים בנקל לניתוק — חולקה נורבגיה לא־רבעה מרחבי־פיקוד; אלא הם פיקוד־המזרח, פיקוד־הדרום, פיקוד־המרכז ופיקוד־הצפון. על כל

אחד מהם מוטלת משימה־אופרטיבית עצמאית במסגרת הגנת הארץ; ובראש כל פיקוד צומדת משקדה משולבת, לשלושת השירותים, החולשת על כל כוחות היבשה (סדירים, של הגנה־מרחבית ו"משמר־הארץ"). וכוחות האויר, הים והגנת־החופים הן על האוכלוסיה והמוסדות האזרחיים המפעלים הכל־כליים אשר באותו מרחב — כך שכל פיקוד יכול מבחינה לוגיסטית, לעמוד אף בתנאי ניתוק; וכן כולל כל אחד מהם לפחות בסיס־אזירי גדול אחד ומספר שדות־תעופה למטוסי־קרב.

כל פיקוד מחולק למספר אזורי־גיטוס המעמידים כ"א עוצבת־יסוד טקטית, ("רגימנטים־מעורבים" עצמאיים, מעין חטיבות מוגברות, שהמבנה שלהן, כנראה, דומה בערך לזה של "Brigade Group" בריטית או "צות־קרב־רגימנטלי" אמריקאי). רגימנטים מעורבים כאלה מוצבים: 5 — בפיקוד־המזרח, 3 — בפיקוד־הדרום ושתים־שתיים בפיקוד־המרכז ובפיקוד־הצפון. בשל המרחקים הגדולים — ואף מתוך לקח מלחמת־העולם השניה — מפוצלים חימושם וציודם של רגימנטים מעורבים אלה למחסנים גדודיים ומתקנים מקבילים לכך. לכל רגימנט־מעורב, מחסן וכו' משלו (התקן המדוייק — אינו ידוע).

בתכנית הגיטוס וההפעלה של רגימנטים־מעורבים אלה מבדילים בין שני שלבים יסודיים. בשלב ראשון — מתגייסות כל יחידות הצבא־הסדיר בהתאם לחלוקתן הטריטוריאלית המחושבת־מראש במערכת גושי ההגנה־המרחבית — על מנת לבלום את מהלומת האויב הראשונה. רק בשלב שני מתקבצות יחידות המשנה השונות במסגרות הרגימנטים־המעורבים שלהן לשם ביצוע פעולות־יזומות במסגרת אסטרטגיה־דפנסיונית־פעילה.

לכל אחד מארבעת הפיקודים, וכן למטה־הכללי, עתודה של יחידות משורינות קלות, שתפקידן העיקרי — לפעול במהירות נגד נחיתות־מהאויר, ולפני הכל — להגן על שדות־התעופה. שהם מחד גיסא, היעדים הטבעיים להתקפה ע"י אויב אפי שרי, ומאידך גיסא — השערים, לעזרה מבחוץ.

ג. אישון מפקדים

היות ובעיות ההגנה של נורבגיה, מבנה כוחותיה ודרכי־פעולה משוערים כה מיוחדים־במינם — לא יכלה ועדת־ההגנה־הלאומית להתעלם מהצורך לפתח בארצה היא אפשרויות אימון דוקא לקציני־מטה ולמפקדים־אופרטיביים; וזאת על אף שישנן לקצונה הנורבגית אפשרויות רבות להשתלמות בחוץ־לארץ. עד למלחמת־העולם השניה היו קיימות אקדמיה צבאית ואקדמיה־ציית, אשר הכשירו בתקופת־לימוד

יחידת קלעים-מגלשנים של המליציה הנורבגית.

בת שנתיים, קצינים מקצועיים לחיל-היבשה ולצי-המלחמה. כן היה קיים בית-ספר-גבוה לקציני חיל-היבשה — „אקדמית-המלחמה“.

לאחר שכוחות המגן של נורבגיה נבנו עתה על יסודות לגמרי חדשים, התעוררה דרישה דחופה לכינון מוסדות-לימוד גבוהים, שמצד אחד יכשירו קציני-מטה עבור הרגימנטים-המעורבים העצמאיים — ומצד שני יחנכו מפקדים-גבוהים של שלושת השירותים לראיה כוללת, ולתכנון מקיף, של בעיות הבטחון של הארץ.

לתפקיד הראשון נוצר בית-ספר לקציני-מטה של צבא היבשה, שתקופת הלימוד בו — ששה חדשים. ההנחיה לפעולת בית-ספר זה הוגדרה כדלקמן: לאמן קצינים לתפקידי מנהלה, מטה ופיקוד במסגרת הרגימנט-המעורב העצמאי וכן בפעולה משולבת עם הגנה-מרחבית ו„משמרי-הארץ“.

תכנית האימונים של בית-ספר זה כוללת את הנושאים הבאים: מנהלה: 3 שבועות. תפקידי-מטה: 3 " קרב-הגנה: 7 " קרב-התקפה: 6 " פעולות מיוחדות: 3 "

שיטות עבודה של הצבאות האמריקאי והבריטי: שבועיים.

אכן, ביה"ס לקציני-מטה ממלא רק תפקיד מוגד, בל כפי שהוגדר בהגחיה; ולכן לא חסכה ועדת-ההגנה-הלאומית מאמץ — על אף שנורבגיה היא ארץ קטנה ועניה-ביחס — בכדי להקים מוסד גבוה לאימון מפקדים, לשם מילוי התפקיד השני: — הקנית ראייה כוללת של בעיות הבטחון המדי-נה — הן להבנת תעודותיהם של שלושת השירותים-הלוחמים, והן להכרת יסודותיה הכלכליים והמדיניים של הארץ. בהתאם לכך נפתחה ב-1951 אקדמית-ההגנה-הלאומית, שמגמותיה הוגדרו כדלקמן: א. להכשיר קצינים משלושת השירותים לרמות הגבוהות ביותר פיקוד ומטה, ובמיוחד — לאותם תפקידים המצריכים שיתוף-פעולה בין שלושת השי-רותים. ב. להכשיר את הקצינים משלושת השי-רותים לביצוע תפקידי גיוס-כלכלי. ג. להכשיר קצינים לעבודות-מחקר עצמאיות, על בעיות אופרטיביות, עבודות-מטה ברמות הגבוהות, ולתפי-קידי גיוס הפוטנציאל המשקי והאזרחי, והפעלתו. ד. האקדמיה משתפת-פעולה עם מוסדות-הלימוד האזרחיים הגבוהים בכל השטחים.

תכנית הלימודים כוללת את הנושאים העיקריים הבאים:

א. לימוד מערכת-המגן של המדינה, על כל חלקיה, והקשר שלה עם המבנה הכלכלי והחברתי של הארץ.

ב. המבנה של צבאות זרים.

ג. עקרונות האסטרטגיה.

ד. מחקר בבעיות בטחונה של נורבגיה — על רקע מדיניות-חוץ, גיאוגרפיה-צבאית, תנאים אסטר-טגיים — וניתוח האפשרויות להתקפה עליה.

ה. ניתוחן וחקירתן של תורות-הלחימה אשר תחננה לגבי כוחות-המגן הנורבגיים.

ו. תירגול בביצוע מערכות-הגנה בנורבגיה, במ-סיבות שונות.

ז. ניתוח לקח שיתוף-הפעולה עם בני-בריתה של נורבגיה במלחמת-העולם השנייה.

ח. התהליכים החשובים-ביותר בהתפתחות הצבאית הבינלאומית תוך התחשבות במיוחד בהתפת-חות הטכנית החדשה.

ההנהלה והמדריכים-הראשיים של בית-הספר נמ-נים על שלושת השירותים וכן שותפו מומחים אזר-חיים בשטחים שונים.

סיכום.

א. אין לנתח כאן את סבך הבעיות שנובעות מהעובדה שגורבגיה הצטרפה, מסיבות מדיניות, חברתיות, כלכליות ואסטרטגיות שונות, לברית הצפון-אטלנטית.

נסתפק בציון, שעובדה זאת מעוררת שלל שאלות מעשיות, בהן מתלבטים מוסדות המדינה וצבא, כגון: — החלוקה לרצועות-מגן צבאיות; — היקפה וקצבה של אספקת הציוד; — שימוש בכססים נור-בגיים ע"י כוחות זרים; — שיגור כוחות נורבגיים אל-מחוץ לגבולות הארץ וכדומה.

היות נורבגיה חברה בברית הצפון-אטלנטית מעורר מלבד בעיות מעשיות אלו, גם בעיה אסטרטגית עקרונית: מדיניות-הבטחון האסטרטגית של נורבגיה עצמה היא דפנסיבית, אך הארץ וכוחות-המגן שלה עשויים למלא תפקידים באסטרטגיה אופנטיבית של ברית-מעצמות גדולה.

בעיות אלו טרם מצאו את פתרונן, ועודן נתונות בדיון, בציבוריות הנורבגית בפרט, ובארצות הסקנר-דינביות בכלל (מהן שבדיה, כידוע, הלכה בדרך השונה מזו של נורבגיה — כשחוגיה הצבאיים והמדיניים דוגלים בברית-הגנה של כל הארצות הסקננדי-נביות, נויטרלית בין המעצמות הגדולות).

מכל מקום, תוך כדי התלבטויות וביירוטים, התגבש עקרון ברור, שלפיו נבנה, בכל שהטחים, הצבא הנור-בגי החדש; והוא, והוא כפי שמגדירו עתון-צבאי נורבגי: — הגנת ארצנו — מלאכתנו היא רק מלאכתנו.

תוך כדי מימושו, מצאו כוחות-המגן הנורבגיים תשובות על שאלות מספר שמהן ניתן ללמוד גם למדינות קטנות אחרות, אפילו תנאיהן שונים לגמרי מאלה של נורבגיה.

הבעיה הראשונה אשר עמדה לפני מתכנני הצבא הנורבגי החדש היא: — הגנה על ארץ בעלת גבולות ארוכים וחופים ארוכים — ו"עומק" קטן יחסית — הנמצאת בטווח נוח של התקפות-אוויר אפשריות, היא רגישה במיוחד למכות-בוק ע"י נחיתות-מהאוויר וחדירות מהים, וביחוד כשהללו אף משולבות בפלישה יבשתית. התשובה אשר נוסחה לשאלה זאת

(1) ביסוס הגנת הארץ על איזון ושילוב גמורים בין שלושת השירותים העיקריים.

(2) גיוס כולל של כל מקורות-הכוח בעת מלחמה, והכנתו — מבעוד שלום.

(3) כאשר למבנה האופרטיבי — בנין מטות גבורים, והכשרת המפקדים וקציני-המטה הגבוהים, בהתאם ליסודות האלה.

השאלה השנייה שהמתכננים הנורבגיים קבעו

את פתרונם לה היא אופן הטיפול בצבא הבנוי ברובו רובו על מילואים, שהחיפוי על התגייסותם מהוה בו בעיה מרכזית (ובעיקר — בצבא-היבשה).

התשובה לכך: (1) הקמתה של מערכת הגנה-מרחבית יציבה בתור כוח בולם ומחפה.

(2) שילוב הדוק בין הצבא-הסדיר (העומד) להגנה-המרחבית, בשלב ראשון של הבלימה.

(3) אורח אופרטיבי "דפנסיבי-אופנסיבי": — הבלימה, ופיתוח היוזמה של ההגנה-המרחבית, כיסוד המאפשר ראשית את הגיוס, ואח"כ — את התמרון של הצבא הסדיר.

השאלה השלישית היא, כיצד למצות את מלוא הפוטנציאל-האנושי של האומה, ולהשיג הכשרה צבאית המונית מכסימלית, בתנאי תקציב מצומצם אשר אינם מאפשרים אימון כל אנשי המילואים, בהיקף ובתכיפות הדרושים, במסגרתו של הצבא-התשובה לכך * היא ארגון הגנתי מתנדב-המוני, כאחת הזרועות הרשמיות של מנגנון הצבא.

השאלה הרביעית היתה, איזה-הוא המבנה האופרטיבי והטקטי המתאים לכוחות היבשה בתנאים הגיאוגרפיים והטופוגרפיים הנתונים: — מרחקים גדולים, קשיי תחבורה והעברת כוחות, סכנות של ביתור הארץ וניתוק חלקיה.

התשובות לכך נוסחו כדלקמן:

(1) ביטול הדיביזיה ויצירת מרחב-ההגנה — הפיקוד — כמסגרת-היסוד האופרטיבית, שבה מרוכזים כוחות כל השירותים וכל האמצעים הצבאיים והאזרחיים.

(2) כעוצבה הטקטית היסודית נקבע הרגימנט-המעורב העצמאי, המוכשר לפעולה בלתי תלויה יחסית מבחינת כלי-הלחימה והמכשירים הלוגיסטיים.

פיצול האמצעים לעוצבות-טקטיות נמצא מוצדק בתנאי נורבגיה, לעומת ארצות שהיקפן הגיאוגרפי קטן ורשת תחבורתן מפותחת — כדוגמת שביציה, שבה ריכוז האמצעים ברמה אופרטיבית, והקצאתם הגמישה לכל מקרה ומקרה, נראים כפתרון הולם יותר.

התשובות שנוסחו ע"י מתכנניו ובוניו של הצבא הנורבגי החדש הן תשובות על בעיות נורבגיות עצמה, נבמובן שאין להעתיקן במקום אחר. אולם אפשר ללמוד מעצם המחשבה ההגנתית העצמית של העם הנורבגי, מחשבה תכליתית המנסה לראות את בעיות הגנת המולדת בבחירות ובאומץ, ולמצוא את הפתרונות המתאימים: — פתרונות, הלומדים מכולם — ואינם מעתיקים משום מקור.

* נדומה לתשובה הבריטית בשעתה.